

Utdanningsetaten

Saksbehandlingsrutiner for særskilt språkopplæring i private skoler i Oslo 2024- 2025

Dette skrevet handler om særskilt språkopplæring for elever fra språklige minoriteter i private skoler, jfr. privatskolelovas [§ 3-5](#). Utdanningsetaten vil med dette informere om hvilke rutiner som gjelder for private skoler i Oslo som har elever med behov for særskilt språkopplæring.

Innhold i saksbehandlingsrutinen

1.0 Særskilt språkopplæring	2
1.1 Særskilt norskopplæring	2
1.2 Morsmålsopplæring	2
1.3 Tospråklig fagopplæring	3
2.0 Målgruppe	3
3.0 Læreplaner	3
3.1 Ordinær læreplan i norsk	3
3.2 Egen godkjent læreplan i norsk	3
3.3 Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter	3
3.4 Læreplan i morsmål for språklige minoriteter	3
3.5 Tospråklig fagopplæring	3
3.6 Læreplan i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge – videregående skole	4
4.0 Kartlegging og vurdering	4
5.0 Organisering av opplæringen – fag- og timefordeling	4
6.0 Særskilt språkopplæring og spesialundervisning	4
7.0 Rutiner og saksgang	5
7.1 Informasjons- og veiledningsplikt	5
7.2 Forhåndsvarsel til foresatte/elev	5
7.3 Pedagogisk rapport	5

7.4 Søknad om særskilt språkopplæring.....	6
7.4.1 Søknadsfrister	6
7.5 Enkeltvedtak	6
7.6 Klagerett	6
7.7 Elever som slutter/bytter skole i løpet av et skoleår	7
8.0 Tilskudd for særskilt språkopplæring	7
9.0 Tildeling av timer til særskilt norskopplæring.....	7
9.2 Tildeling av timer til morsmålsopplæring	7
8.3 Tildeling for tospråklig fagopplæring	8
10.0 Oppsummering.....	8

1.0 Særskilt språkopplæring

Elever med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt språkopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring i skolen, jamfør [§ 3-5](#) i privatskoleloven. Særskilt språkopplæring er en samlebetegnelse for særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Særskilt norskopplæring skal være det fremste virkemiddelet slik at elevene som ikke kan følge undervisning gitt på norsk tilegner seg tilstrekkelige norskferdigheter til å følge ordinær undervisning.

Om nødvendig har slike elever også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Dersom morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring ikke kan gis av egnet undervisningspersonale, skal kommunen legge til rette for annen opplæring tilpasset forutsetningene til eleven, jamfør privatskoleloven [§ 3-5](#).

Kartlegging skal legges til grunn før det fattes vedtak om særskilt språkopplæring, og underveis for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring.

Særskilt språkopplæring er en overgangsordning for alle elever som mangler tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å kunne følge den ordinære opplæringen. Når elevene kan følge undervisning på norsk, faller retten til særskilt språkopplæring bort, og eleven skal følge ordinær læreplan i norsk.

1.1 Særskilt norskopplæring

Særskilt norskopplæring skiller seg fra den ordinære opplæringen i norsk ved å være språkopplæring for elever som ikke har norsk som sitt morsmål. Det innebærer en forsterket og tilrettelagt norskopplæring med et andrespråksperspektiv. Særskilt norskopplæring skal være det fremste virkemiddelet for de elevene som ikke kan følge undervisning gitt på norsk, slik at elevene skal tilegne seg tilstrekkelige norskferdigheter til å følge ordinær undervisning.

1.2 Morsmålsopplæring

Morsmålsopplæring er opplæring i og på morsmålet, og er særlig aktuelt for elever som mangler lese- og skriveferdigheter på sitt morsmål. Gode ferdigheter i morsmålet er en forutsetning for god begrepsutvikling, kunnskapstilegnelse og et grunnlag for å lære norsk. Morsmålsopplæringen skal gi elevene forutsetninger for å beherske det norske språket gjennom å styrke deres kunnskaper og ferdigheter i eget morsmål (LK20). Morsmålsundervisningen kan legges ved en annen skole enn den eleven går på.

1.3 Tospråklig fagopplæring

Tospråklig fagopplæring er opplæring i ett eller flere fag på norsk og på elevens morsmål, eller et annet språk eleven behersker godt. Målet er at den tospråklige undervisningen skal sikre faglig progresjon mens elevene er i en norskinnlæringsfase. Tospråklig fagopplæring er blant annet aktuelt når elevene ikke har gode nok ferdigheter i norsk til å ha tilstrekkelig utbytte av opplæringen i fag.

2.0 Målgruppe

Det går fram av privatskoleloven [§3-5](#) at elever med annet morsmål enn norsk og samisk kan være i målgruppen for særskilt språkopplæring. Utdanningsdirektoratet definerer morsmål som det språket som snakkes i barnets hjem, enten av begge foreldrene eller av den ene av foreldrene, i kommunikasjon med barnet. En elev kan derfor ha flere morsmål. Skolen må innhente opplysninger om elevenes morsmål fra foresatte/elev.

Elever som har norsk som ett av flere morsmål, er til vanlig ikke i målgruppen for særskilt språkopplæring.

Svensk og dansk ligner i stor grad på norsk, og de fleste elevene som har disse morsmålene kan følge den ordinære opplæringen på norsk. Av den grunn har de fleste med svensk eller dansk som morsmål, ikke behov for særskilt språkopplæring. Noen få elever vil likevel kunne trenge dette for en kortere periode. I så fall må skolen foreta kartlegging av elevenes ferdigheter i norsk.

3.0 Læreplaner

I opplæringen av elever med enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter [§ 3-5](#), kan følgende læreplaner benyttes:

3.1 Ordinær læreplan i norsk

Skolen kan velge å bruke ordinær læreplan i norsk. Det skal komme fram i pedagogisk rapport hvilken læreplan som blir benyttet i opplæringen.

3.2 Egen godkjent læreplan i norsk

Skolen kan velge å benytte egen godkjent læreplan i norsk. Det skal komme fram i pedagogisk rapport hvilken læreplan som blir benyttet i opplæringen.

3.3 Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Skolen kan velge å bruke [læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter etter Kunnskapsløftet](#). Det skal komme fram i pedagogisk rapport hvilken læreplan som blir benyttet i opplæringen.

3.4 Læreplan i morsmål for språklige minoriteter

Skoler som følger Kunnskapsløftet, skal bruke [Læreplan i morsmål for språklige minoriteter i morsmålsopplæringen](#). Skoler som ikke følger Kunnskapsløftet, må oppgi hvilke læreplaner som brukes i morsmålsopplæringen.

Morsmålsopplæring kommer i tillegg til det ordinære timetallet og kan legges til en annen skole enn den eleven til vanlig går ved, jmfør [§ 3-5](#).

3.5 Tospråklig fagopplæring

Hvis elevene får tospråklig fagopplæring, skal opplæringen foregå på et språk eleven behersker godt. Opplæringen blir gitt av tospråklige lærere, og det er læreplanen i det enkelte fag som brukes.

3.6 Læreplan i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge – videregående skole

Dersom elevene har enkeltvedtak om særskilt språkopplæring og kortere enn seks års botid på eksamenstidspunktet, kan opplæringen følge [læreplan i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge](#). Det er bare de årene elevene har bodd i Norge i opplæringspliktig alder som teller som botid. Læreplanen har et tydeligere språklæringsperspektiv, og elevene får standpunktkarakter og går opp til eksamen etter læreplanen. Læreplanen er kompetansegivende på lik linje med ordinær læreplan i norsk på videregående nivå og innholdet er likeverdig.

4.0 Kartlegging og vurdering

Før UDA fatter vedtak om særskilt språkopplæring, skal skolen kartlegge elevens ferdigheter i norsk. Kartlegging skal skje minimum årlig, jmfør [§ 3-5](#). Skolen skal kartlegge og vurdere om eleven i tillegg til særskilt norskopplæring har behov for morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring. Det er viktig at skolen utarbeider systematiske rutiner for hvordan vurderingen skal gjennomføres. Resultatet av kartleggingen for den enkelte elev skal være grunnlag for beskrivelsene av innhold og organisering av opplæringen i vedtaket om særskilt språkopplæring.

Det anbefales at de private skolene benytter Utdanningsdirektoratets kartleggingsverktøy i grunnleggende norsk for språklige minoriteter som grunnlag for vedtak om og avslutning av vedtak om særskilt språkopplæring. Verktøyet gir god støtte for å finne ut om elever med norsk som andrespråk trenger særskilt språkopplæring, hva slags opplæring eleven trenger og når eleven kan gå over til ordinær opplæring. Du kan lese om Utdanningsdirektoratets kartleggingsverktøy og hvordan man får tilgang på disse sidene:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagspesifikk-stotte/kartleggingsverktoy-i-grunnleggende-norsk/>

<https://nafo.oslomet.no/kartlegging-og-utredning/kartleggingsverktoy-i-grunnleggende-norsk/>

Kartleggingen med dette verktøyet gir hver elev en unik funksjonsprofil som kan lagres som PDF. Dersom skolen benytter kartleggingsverktøyet, legges elevens funksjonsprofil sammen med en kort beskrivelse av hva eleven mestrer og strever med innen de ulike ferdighetsområdene i pedagogisk rapport.

Dersom skolene ikke har fått tilgang til, eller har tatt i bruk, Utdanningsdirektoratets kartleggingsverktøy, kan NSL (1. – 4. trinn) - i sammenheng med dokumentert kunnskap fra opplæringen - benyttes som grunnlag for å fatte vedtak. Kartleggingsverktøy som *ikke* egner seg for å kartlegge elevenes andrespråkskompetanse er blant annet Kartleggeren, STAS, språk 6-16, Carlsten og nasjonale prøver.

5.0 Organisering av opplæringen – fag- og timefordeling

Private skoler som følger nasjonal fastsatt fag- og timefordeling, forholder seg til retningslinjer gitt av Utdanningsdirektoratet i rundskriv 1-2021 når det gjelder organisering av særskilt språkopplæring. Private skoler med egen godkjent fag- og timefordeling følger denne.

For videregående skoler som følger nasjonale retningslinjer, er det viktig å huske at elevene på Vg1 yrkesfag har rett til særskilt språkopplæring på vanlige vilkår selv om norskfaget er flyttet til Vg2.

6.0 Særskilt språkopplæring og spesialundervisning

Elever som ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av den særskilte språkopplæringen og/eller den ordinære opplæringen, har rett på spesialundervisning jmfør privatskoleloven [§ 3-6](#).

Elever kan ha vedtak om både særskilt språkopplæring etter [§3-5](#) og/eller spesialundervisning etter [§ 3-6](#) i privatskoleloven. Særskilt språkopplæring kan sjelden erstatte spesialundervisning. Det kan imidlertid være tilfeller hvor spesialundervisning kan erstatte særskilt norskopplæring. Dersom en elev har vedtak om spesialundervisning i faget norsk, må skolen vurdere hvordan elevens opplæring i norsk som andrespråk skal ivaretas i spesialundervisningen. For de private skolene gjøres denne vurderingen i samråd med UDA og PPT.

Elever som har sakkyndig vurdering fra andre land, kan henvises til PPT for individuell vurdering av behov for spesialundervisning.

7.0 Rutiner og saksgang

7.1 Informasjons- og veiledningsplikt

Ved skolestart skal skolen gi generell informasjon om rett til særskilt språkopplæring til elever/foresatte med barn fra språklige minoriteter, jamfør forvaltningsloven §§11 og 17. Elever og foresatte trenger informasjon for selv å kunne melde behov for særskilt språkopplæring.

7.2 Forhåndsvarsel til foresatte/elev

Forvaltningsloven §16 (forhåndsvarsling) slår fast at part som ikke allerede har uttalt seg i saken ved søknad eller på annen måte, skal varsles før vedtak treffes. Partene skal få mulighet til å uttale seg innen nærmere angitt frist. Det betyr at dersom resultatet av kartleggingen viser at eleven har behov for særskilt språkopplæring, skal skolen sende skriftlig forhåndsvarsel til foresatte/eleven slik at de gis mulighet til å uttale seg. UDA har utarbeidet en mal for forhåndsvarsel.

Forhåndsvarselet skal inneholde:

- Dato for kartleggingen, evt. tidsrommet/perioden kartleggingen har skjedd
- Hvorfor dere anbefaler særskilt språkopplæring for eleven
- Organiseringen av den særskilte språkopplæringen
- Dato for når varselet er gitt
- Frist for foresatte/eleven til å komme med uttalelse

Forhåndsvarslet må gi foresatte en rimelig frist til å uttale seg. Barn som er fylt 15 år, avgjør selv spørsmål om valg av utdanning, herunder om de ønsker særskilt språkopplæring. Skolen sender forhåndsvarselet til foresatte når eleven er under 15 år, og til eleven selv når han eller hun er fylt 15 år. Dersom foresatte/eleven ikke ønsker særskilt språkopplæring, må de uttale seg til forhåndsvarselet innen den gitte fristen.

Kopi av forhåndsvarselet legges som vedlegg sammen med pedagogisk rapport og søknad om særskilt språkopplæring til UDA.

7.3 Pedagogisk rapport

Skolen skal skrive en pedagogisk rapport som legges ved søknaden for særskilt språkopplæring. UDA har utarbeidet en mal for pedagogiske rapport. Rapporten skal blant annet inneholde følgende punkter:

- Informasjon om eleven
- Barnehage- og skolebakgrunn
- Søknadsgrunn
- Kartlegging og vurdering, fortrinnsvis med ferdighetsprofil fra Utdanningsdirektoratets kartleggingsverktøy og en vurdering av elevens styrker og utfordringer innen de ulike ferdighetsområdene
- Skolens anbefaling om læreplan, tiltak, omfang og organisering
- Elevens syn på opplæringen
- Hensyn til elevens beste
- Samlet vurdering

Dersom den pedagogiske rapporten ikke inneholder tilstrekkelig informasjon om elevens språkferdigheter, vil UDE sende søknaden tilbake til skolen og etterspørre grundigere vurderinger og kartleggingsresultater.

Barneloven §§ 31 og 32 omhandler barns rett til å være med å påvirke beslutninger som gjelder utdanning. Skolen er pliktig å spørre eleven hva han/hun mener om særskilt språkopplæring og skolens organisering av opplæringen.

Skolene skal kort redegjøre for om særskilt språkopplæring vil ivareta hensynet til barnets beste i den pedagogiske rapporten. Skolens anbefalinger vil være en del av vurderingen når UDA fatter vedtak.

7.4 Søknad om særskilt språkopplæring

UDA har innført elektronisk søknad om særskilt språkopplæring for private skoler. Søknadsskjemaet ligger på Oslo kommunes skjemaportal: <https://skjema.ude.oslo.no/>. Alle søknader og vedlegg skal sendes elektronisk.

Skolen sender inn søknad med begrunnelse for hvorfor eleven har behov for særskilt språkopplæring til UDA. Dersom foresatte eller eleven ber om særskilt språkopplæring selv om kartleggingen viser at eleven ikke har behov for det, skal skolen sende inn en søknad om dette. Skolen skal ikke søke om særskilt språkopplæring dersom foresatte eller elev ikke ønsker dette.

Følgende dokumenter vedlegges søknaden:

- Pedagogisk rapport med kartleggingsresultater. Dersom skolen benytter Utdanningsdirektoratets kartleggingsverktøy, legger elevens ferdighetsprofil og en kort beskrivelse av hva eleven mestrer og strever med innen de ulike ferdighetsområdene ved rapporten.
- Kopi av forhåndsvarsel
- Karakterutskrift (må legges ved for elever på ungdomstrinnet eller i videregående opplæring.
- Kopi av sakkyndig vurdering dersom eleven har enkeltvedtak etter [§3-6](#)

Videre skal skolen beskrive hvordan opplæringen skal organiseres, og anbefale hvor mange årstimer med særskilt norskopplæring, og ev. morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring eleven skal få. Det skal gjøres en individuell vurdering av hvor mange årstimer med særskilt norskopplæring den enkelte elev har behov for. Vi vil ikke fatte vedtak med et høyere årstimetall enn det som er gjennomsnittlig timetall for norskfaget ved den enkelte skole.

7.4.1 Søknadsfrister

Søknadsfristen for neste skoleår for elever i 3. – 10. trinn er 30. april.

Elever som skrives inn på skolen etter denne datoen søker fortløpende. Elever som skal begynne i første klasse har søknadsfrist 15. september. Søknader som sendes UDA etter 15. september i skoleåret utløser ikke refusjon til skolen selv om det blir fattet vedtak om særskilt språkopplæring.

7.5 Enkeltvedtak

UDA behandler skolens søknad ut ifra kartleggingsresultater, pedagogisk rapport og karakterutskrift. Svarbrev fra UDA sendes til foresatte/elev med kopi til skolen. Ettersom elevens behov kan endre seg underveis, fattes vedtak med maksimalt ett års varighet.

Det er viktig å huske på følgende:

- Dersom skolen underveis i skoleåret, etter kartlegging, finner ut at elevens vedtak om særskilt språkopplæring bør opphøre, må UDA få beskjed slik at det fattes opphør av vedtak.
- Dersom skolen mot slutten av skoleåret vurderer at eleven ikke lenger trenger særskilt språkopplæring, informerer skolen eleven/foresatte om at det ikke vil søkes om dette.
- Dersom eleven bytter skole, må den nye private skolen kartlegge eleven, og eventuelt søke om særskilt språkopplæring.

7.6 Klagerett

I vedtaket opplyses det om klagerett og klageadgang. Vedtak om særskilt språkopplæring er et enkeltvedtak, jamfør forvaltningsloven [§2](#). Foresatte/eleven kan klage på vedtaket med en klagefrist på tre uker, regnet fra det tidspunkt elev/foresatte har mottatt brevet, jamfør forvaltningsloven [§§28](#) og [29](#).

En eventuell klage skal begrunnes skriftlig. Om nødvendig, må skolen bistå med veiledning, jamfør forvaltningsloven [§11](#). Foresatte/elev må sende klagen til skolen slik at rektor kan uttale seg på nytt i saken. Rektor videresender saken med skolens uttalelse og den begrunnede klagen til UDA. Hvis det er foretatt ny kartlegging, må resultatene beskrives i ny pedagogisk rapport og legges ved. Klagesaker som ikke inneholder

denne dokumentasjonen eller mangler en begrunnelse i oversendelsen, vil få en forsinket saksbehandlingstid, og vil i noen tilfeller kunne bli returnert til skolen. Dersom UDA ikke tar klagen til følge, sendes saken til Statsforvalteren i Oslo og Viken som er endelig klageinstans.

7.7 Elever som slutter/bytter skole i løpet av et skoleår

Når elever med vedtak om særskilt språkopplæring slutter i løpet av et skoleår, bes skolen rapportere dette til UDA. Den private skolen som mottar en elev med vedtak om særskilt språkopplæring, skal kartlegge elevens norskerferdigheter og sende inn ny søknad om særskilt språkopplæring dersom eleven har behov. Skolen eleven flytter fra, har ansvar for å oversende dokumenter til skolen eleven flytter til, og informere elever/foresatte om at dokumentene oversendes.

8.0 Tilskudd for særskilt språkopplæring

Tilskuddet til særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring beregnes etter et årstimetall som varierer med antall elever med vedtak. Antallet multipliseres med en timesats som reguleres hvert år. Skolene skal derfor ikke beregne et refusjonskrav selv.

UDA beregner tilskudd ut ifra følgende modell:

- 1 elev 152 årstimer
- 2 elever 265 årstimer
- 3 elever 377 årstimer
- 4 elever 490 årstimer
- 5 elever 602 årstimer

Fra og med elev nr 6 gjelder følgende:

$(\text{Antall elever} - 5) * 15 + 602$

I november vil skolene få et tildelingsbrev hvor det framgår størrelsen på tilskuddet (i kroner) for høsten. Skolen må sende refusjonskrav senest innen 15. desember. I begynnelsen av mai får skolene beskjed om størrelsen på tilskuddet for vårsemesteret, og skolene må sende refusjonskrav senest innen 1. juni. Tilskudd for høsten utbetales i desember og for våren i juni/juli.

9.0 Tildeling av timer til særskilt norskopplæring

9.1 Tildeling av timer til særskilt norskopplæring

Tildelingen for særskilt norskopplæring er basert på timetallet i norskfaget. Dersom skolen følger læreplaner i norsk etter Kunnskapsløftet, legger vi til grunn Kunnskapsløftets timetall i norsk. Dersom skolen ikke følger Kunnskapsløftet, er det skolens alternative læreplan og timetall i norsk UDA forholder seg til. Skolene bes sende oversikt over lokal fag- og timefordeling til UDA dersom skolene ikke følger Utdanningsdirektoratets fag- og timefordeling.

9.2 Tildeling av timer til morsmålsopplæring

Vi vil tildele 27 årstimer pr. vedtak til morsmålsopplæring. Vi tildeler dette timetallet uavhengig av om eleven har tospråklig fagopplæring i tillegg. Timetallet multipliserer vi med en timesats fastsatt av oss.

8.3 Tildeling for tospråklig fagopplæring

Det vil variere hvor stort behov den enkelte elev har for tospråklig fagopplæring. Tospråklig fagopplæring vil ofte være mest aktuelt i de teoretiske fagene (norsk, matematikk, naturfag, engelsk og samfunnsfag). Vi vil fatte vedtak om tospråklig fagopplæring innenfor rammene av timetallet i disse fagene.

Vi forutsetter at den tospråklige fagopplæringen kan samkjøres for flere elever, f.eks. når elever med samme morsmål skal ha tospråklig fagopplæring i de samme fagene.

Årstimene til tospråklig fagopplæring, multipliseres med timesatsene skolene bruker til dette formålet, men innenfor rammene av den fastsatte timesatsen til Utdanningsetaten.

10.0 Oppsummering

- Skolen informerer elever/foresatte om rettigheter
- Skolen kartlegger elevens ferdigheter i norsk
- Skolen skriver pedagogisk rapport der informasjon om elever og resultat av kartleggingen kommer frem
- Dersom kartleggingen viser at eleven har behov for særskilt språkopplæring, sender skolen skriftlig forhåndsvarsel til elev/foresatte
- Skolen sender elektronisk søknad om særskilt språkopplæring til UDA innen fristene
- UDA behandler saken, fattet vedtak og sender svarbrev til elev/foresatte med kopi til skolene.
- Eleven kan klage på vedtaket med klagefrist på 3 uker fra de har mottatt brevet. Eventuell klage sendes til rektor, og videre til UDA.
- UDA behandler klagesaken og fattet nytt vedtak eller sender saken videre til Statsforvalteren i Oslo og Viken
- Skolen følger opp rutiner for elever som slutter eller bytter skole
- UDA sender tildelingsbrev
- Skolene sender refusjonskrav innen fristene
- UDA utbetaler midler til skolene